

Володимир Богенчук

Нехай вони спорудять святиню, щоб Я міг жити серед них. (Вих. 25: 8)

У минулому році виповнилось 106 років з дня завершення будівництва та освячення сучасного греко-католицького храму святої Анни, колишнього римо-католицького костелу святої Барбари (Варвари). Храм – це завжди «лице» міста. Як важко собі уявити Рим без Базиліки св. апостола Петра, княжий Львів без собору св. Юра, так на сьогодні важко уявити місто Борислав без храму на Волянці. Храм у місті – це пророк, котрий говорить про вічність, чий клич лунає посеред шуму сучасної цивілізації.

Історія цього храму є непересічною. Це історія випробувань часом, змінами режимів, воєн, віросповідань. І навіть через сотню років храм і надалі гордо споглядає на наші буденні мирські клопоти. Храм – це місце молитви, роздумів, прохань, та подяк. Це – «куточок» Неба на землі, місце, де людина знаходить втрачений в раю зв'язок з Богом. Потреба побудови костелу в Бориславі зі зростанням польського населення стала вкрай необхідною і першочерговим завданням римо-католицької громади. У 1885 – 1888 рр. на Волянці (присілок Тустанович) була споруджена дерев'яна римо-католицька молитовна каплиця. Вона існувала ще 1913 р., про що довідуємося з листа кс. Яна Малайки до єпископського консистора від 16.08.1913 р. Від 11 травня 1890 р. кс. А. Пенкося зустрічаємо слово "Wolanka", яким означували територію проживання вільних від панщини селян. Згодом також було виготовлено круглу печатку із зображенням в центрі св. Барбари, котра в правій руці тримає чашу, а в лівій – пальмову гілку. Римо-католицький храм, під керівництвом кс. Михайла Громади, будувався швидко і був закінчений 1900 р. Обряд освячення новозбудованого костелу відбувся 4 грудня 1902 р. Його здійснив дрогобицький препозит, кс. Михайло Сервацький у супроводі римо-католицьких та греко-католицьких священнослужителів. 21 червня 1903 р. Борислав відвідує для візитації нового храму і латинської парохії перемиський суфрагат, єпископ Кароль Йозеф Фішер. Після урочистого освячення костел не був повністю облаштованим (бракувало вітражів та інших предметів церковного вжитку). Костел було освячено на честь святої Барбари. Постає закономірне питання, чому саме таку назву отримав новозбудований храм. Щоб це пояснити, необхідно вдатися до історії. Люди давно зауважили, що св. Варвара оберігає від раптової і несподіваної смерті. Наражаючись на постійну небезпеку, гірники обрали її покровителькою, визнаючи день 4 грудня, як Свято гірників. Мабуть, тому до неї так щиро молилися бориславські нафтовики та гірники перед тим, як опускатися в шахти. У Бориславі та його околицях було вдосталь шахт, де гинуло багато людей від раптової смерті (обвалу, аварій, вибуху газу, та ин.), тому новозбудований костел був названий в честь св. Барбари.

Архітектура

Сама будівля костелу св. Барбари характерна для епохи неоготики та неороманського стилю. Будували цей храм, як і інші храми цього періоду, мандрівні майстри будівничого цеху, про що свідчить вмурована на фронтоні храму цехова емблема. Костел вимурований з цегли з використанням природного каменю, у формі латинського хреста, довше «плече» якого утворює двоскатну наву та від неї вежу, закриту з трьох боків презбітеріумом (головним вітарем), а коротше «плече» творить одноступеневі «плечі» трансепти. Спереду до нави прилягає вежа, в її нижній частині знаходиться крухта і вхід на сходи та склад, а у верхньому приміщенні вони з'єднуються з хорами. З боків західного крила вітаря містяться прямокутні приміщення: захристія та скарбниця з також

прямокутними сінями (коридорчиками).

Облаштування

29 травня 1907 р. експозитом костелу на Волянці призначено кс. Войцеха (Адальберта) Карася (04.04.1871-04.07.1931). Він активно береться до впорядкування новозбудованого храму. Завдяки кс. В. Карасю римо-католицький костел св. Барбари стає одним із найкращих храмів Дрогобиччини. У 1930-31 рр. костел було розписано майстрами під керівництвом традиційного костельного художника з Кракова Антонія Процайловича.

Занепад та руїна

1963 р. місцева влада вирішила закрити у Бориславі один храм. Цей вибір випав на церкву св. Анни, хоча фінансовий та господарський стан цієї парохії був відмінний (податки всі сплачено, а в касі залишкова сума складала 4000 крб., які згодом було використано на оплату податків тустановецької церкви).

Храм св. Анни закрили, не маючи на це жодного офіційного документу. Парохіяни деякий час не віддавали ключі від храму, тоді влада 12 вересня 1963 р. на дверях встановила висячий замок. Після цього парохіяни Волянки належали до інших парохій Борислава (Губичі, Потік, Тустановичі). Люди майже шість років добивалися відкриття храму св. Анни на Волянці, писали численні прохання, оббивали пороги державних установ як в Україні, так і в Москві, але все це було безрезультатним. Вища влада мотивувала тим, що храм закрила місцева влада і питання його відкриття належить їй. Церковне облаштування храму – головний вівтар, лавки та інші речі було вивезено на цвинтар у Тустановичі у церкву св. Миколая. Після закриття храму св. Анни на Волянці там було розміщено склад солі, який належав Змішторгу. Головна мета цього – нищення храму. 1968 р. міська влада розпорядилась облаштувати колишній костел під меблевий магазин, який знаходився у храмі на Волянці до 1983 р. Після 1983 р. для посилення атеїстичної пропаганди та з деяких комунальних та санітарних причин міська влада вирішила відкрити у храмі т.зв. Будинок громадських панахид. У середині 1980-х рр. тодішня міська влада готувалася до святкування 600-річчя м. Борислава. Серед ряду заходів, які пропонувалися для проведення святкування, було створення і відкриття міського краєзнавчого музею в церкві. Така нелегка доля спіткала колишній храм св. Анни упродовж часу великої комуністичної руїни та релігійного застою та осквернення.

Відродження

Новий етап у розвитку релігійно-церковного життя, який був складовою частиною відповідних процесів у державі, відбувся і в Бориславі.

22 грудня 1988 р. група мешканців Волянки звернулися до місцевої влади про відкриття храму на Волянці. 14 квітня 1989 р. здійснилися багаторічні намагання мешканців Борислава-Волянки домогтися відкриття храму св. Анни. У цей день прийнято рішення про реєстрацію релігійної громади в Бориславі. Тоді ж, мабуть, стало про це відомо парохіянам ініціативної групи. Однак, як вже згадувалося вище, парохіяни активно приступили до створення виконавчих органів релігійної громади св. Анни. З протоколу № 1 від 15 квітня 1989 р., довідуємося про проведення парохіяльних зборів в церкві св. Анни по вул. Щорса, м. Борислава в присутності 259 осіб.

Ремонт та облаштування

Храм був повністю занедбаний. Прекрасні вітражі вибито. З колишнього церковного майна не залишилося нічого. Парохіяни активно приступили до ремонту храму. Релігійна громада церкви св. Анни звернулася із заявою до виконкому Бориславської міської ради про надання офіційного дозволу на проведення біжучого ремонту церкви. Парохіяни оголосили збір коштів на різний будівельний матеріал для ремонту храму. Жителі Борислава щедро давали гроші, різні будівельні матеріали, активно брали участь у ремонті та облаштуванні храму. З матеріалів касової книги довідуємося, що перше хрещення у наново відкритому храмі св. Анни, відбулося 9 липня 1989 р., а до кінця вересня було охрещено 13 дітей; перший похорон відбувся 4 серпня 1989 р., а до кінця вересня – ще 11 похоронів; перша Служба Божа за всяке прошення відбулася 8 серпня 1989 р., а до кінця вересня – ще 5; перше вінчання (шлюб) відбулося у відновленій церкві 31 серпня 1989 р., а до кінця вересня відбулося ще 4 вінчання.

Початковий розпис вітара храму св. Анни здійснював львівський художник Богдан Балицький з групою живописців. Їм допомагав бориславський художник Стефан Кіндратишин. Ними у 1989-1990 рр. було розписано вітар церкви св. Анни, а завершував, згодом, роботи по розпису храму художник Богдан Панчишин з м. Миколаїва (Львівської обл.). Того ж 1989 р. замовлено для храму іконостас, проект якого виконав архітектор Іван Мельник, доцент, викладач Львівської художньої академії.

Церковне життя

22 травня 1989 р. о. Романа Василіва було призначено Бориславським деканом. 9 липня 1989 р. на Волянці відбулося урочисте освячення храму святої Анни Російської Православної Церкви. Окрім пароха о. Романа Василіва, Святу Літургію служили дрогобицький декан о. Василь Мізик (пожертвував перший фелон золотої барви), о. Володимир Ільницький (Борислав-Потік), о. Микола Возняк (Борислав-Губичі), о. Михайло Мельник (Борислав-Тустановичі), о. Йосиф Дорошевич (м. Моршин), о. Юрій Свистун (с. Олексичі, Стрийського р-ну). Під час освячення храму ще проводились ремонтні роботи. 19 січня 1990 р. біля храму св. Анни відбулося перше водосвяття, участь в якому, окрім пароха о. Р. Василіва, взяли: о. Мирон Бендик – декан (теперішній Ректор Дрогобицької Духовної Семінарії), о. Петро Герилук-Купчинський, зі Стебника; о. Михайло Пецюх з Губич, о. Микола Мільчаковський із с. Довге Стрийського району. 2 лютого 1990 р. в присутності понад 3000 віруючих відбулися парохіяльні збори храму св. Анни. На зборах головував отець Роман Василів. На цих зборах було оголошено про самоліквідацію релігійної громади РПЦ. Громада одноголосно вирішила зареєструватися як греко-католицька. Збори також прийняли рішення про реєстрацію громади УГКЦ св. Анни в органах місцевої влади. 15 березня 1990 р. виконком Бориславської міської ради прийняв рішення за № 75 про реєстрацію релігійного об'єднання громадян греко-католицького віросповідання церкви св. Анни по вул. Щорса в м. Бориславі Львівської області. З хвилею духовного відродження в Україні у Бориславі також відбувалися урочисті освячення багатьох підприємств, установ та навчальних закладів міста.

25 жовтня 1995 р. декретом Правлячого Архиєрея Кир Юліана Вороновського відновлено на території Дрогобицького району Бориславський деканат. Позаяк громада церкви св. Анни УГКЦ є досить чисельною, то щонеділі у храмі Служба Божа правиться тричі: о. Романом Василівим і сотрудником храму о. Петром Підлобним о

730 год., о 900 год. та о 1100 год з листопада 1996 р. Із 1998 р. о. Петро Підлобний – духовний наставник осередку «Українська Молодь Христові» м. Борислава. Починаючи з 1989 р. при храмі св. Анни діє церковний хор під керівництвом дяка-регента Миколи Когута. Влітку 1996 р. регентом хору стає Євген Шульц. 1995 р. при храмі створено молодіжний хор, керівник – Антоніна Кшишовська. У кінці 1992 р. при церкві діє Адораційне братство Апостольства молитви. 1999 р. при храмі св. Анни діє недільна катехитична школа, якою опікується о. д-р Роман Василів. Заняття в цій школі проводяться катехитом Галиною Крисько в чотирьох різних вікових групах. Учні недільної школи при сприянні о. Р. Василюва щороку відбувають дні духовної віднови у монастирях та відпустових місцях України. За цей час учні недільної школи склали свої молитви у стіп Гошівської Божої Матері; а також Унівської, Тереховлянської, Грушівської, Зарваницької; чудотворної ікони Самбірської Божої Матері. Відбули прощу до Билич, Крехова. Щорічно після відповідних наук разом з хресними батьками, рідними та близькими приступають до перших Сповіді та урочистого Святого Причастя близько 250 дітей. Неодноразово Службу Божу у храмі відправляв бориславець о. Олег Смерека. Прислужував при богослужіннях також бориславець Роман Сікора (сьогодні душпастирює на парохії у Східній Україні). У червні 2002 р. у Івано-Франківській Єпархії висвячено на диякона ще одного бориславця о. Тараса Огаря, котрий з 30.06.2002 р. неодноразово відправляв Святу Літургію у храмі св. Анни.

Тут буде ще закінчення.

Виділене червоним слово «крухта» буде розшифроване в дужках.

Це зайве:

Добігає до кінця остання сторінка нашої розповіді про парохію і церкву. 22 грудня 2002 р. храм відзначив столітній ювілей, і в цій статті я прагнув висвітлити все те, що пов'язано з ним, насамперед, - це особистості, які прислужилися і служать надалі розвитку парафії та храму св. Анни.

Храм св. Анни будований на переході століть нашими предками за свою 100-літню історію перетерпів чимало, але стоїть і буде стояти непохитно.

В. Богенчук. Церква св. Анни // СЛОВО №1 (35) (2008) 24-26